

1. Inngangur

Eitt af markmiðum Orkuveitu Reykjavíkur er að gera fyrirtækið að öruggum, slysalausum vinnustað þar sem öryggi starfsmanna er haft að leiðarljósi.

Reglur þessar gilda fyrir verktaka og undirverktaka þeirra sem vinna fyrir Orkuveitu Reykjavíkur. Orkuveitan leggur ríka áherslu á öryggismál og ætlast til þess að verktakar fari að þeim lögum og reglum sem varða öryggi og heilbrigði á vinnustað (lög nr. [46/1980](#), um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustað og lög nr. [68/2003](#) um breytingar á lögum nr. [46/1980](#)) og öðrum þeim lögum og reglum sem gilda um framkvæmdir á vinnustað. Jafnframt skulu verktakar fara eftir reglum þeim sem fyrirtækið hefur sett fram í þessu skjali og upplýsa starfsmenn sína og undirverktaka um þær.

Með þessum öryggisreglum er leitast við að skýra þær kröfur sem Orkuveitan gerir *umfram* þau lög og reglur sem gilda um öryggismál. Reglurnar eru því ekki tæmandi fyrir ábyrgð og skyldur verktaka og færir jafnframt ekki ábyrgð öryggismála frá verktaka yfir á Orkuveituna.

2. Almenn

Verk sem unnin eru af verktaka fyrir Orkuveituna eru alltaf undir stjórn *umsjónarmanns verks* (s.s. *verkefnisstjóri, verkstjóri eða staðarverkfræðingur*) sem valinn er af verkkaupa. Umsjónarmaður verks sér um að koma kröfum Orkuveitunnar varðandi öryggi-, heilbrigði- og vinnuumhverfismál ([LAV-730](#)) til verktaka ásamt því að fylgja eftir athugasemdum til verktaka. Komi upp tilvik þar sem verktaki er uppvís að broti á reglum í þessum málaflokki skal umsjónarmaður senda verktaka skriflega aðvörun og tilkynna það til öryggisstjóra.

Verkkaupi áskilur sér rétt til að vísa starfsmanni/starfsmönnum sem brotlegir eru af vinnusvæðinu og /eða fresta greiðslum þar til bætt hefur verið úr þeim öryggisatriðum sem áfátt er. Ef verktaki hlítir ekki aðvörunum getur Orkuveitan sagt upp samningi þeirra á milli.

Verktaki skal fara að reglum um skipulag og framkvæmd vinnuverndarstarfs á vinnustöðum ([920/2006](#)) varðandi skipan öryggisvarða og öryggistrúnaðarmanna. Öryggisvörður verktaka skal vera samskiptaaðili og tengiliður við umsjónarmann verks á sviði öryggismála á meðan á verki stendur. Tilnefningar skulu fara fram í upphafi verks og skal upplýsingum þar að lútandi ásamt starfsmannafjölda komið til umsjónarmanns verksins og Vinnueftirlitsins.

Sé um fleiri en einn verktaka að ræða í verki sér Orkuveitan um að skipa samræmingaraðila öryggis- og heilbrigðisráðstafana. Samræmingaraðilinn getur verið umsjónarmaður verks eða fulltrúi verktaka.

Verktaka ber að tilkynna atburði sem geta valdið hættu til umsjónarmanns verks og grípa til ráðstafana til þess að forðast slys og tjón.

Verktaka ber að halda yfirlit yfir öll slys, hættutilvik og tjón á vélum og búnaði og skila til umsjónarmanns verks. Þá skal tilkynna fjarveruslys til Vinnueftirlitsins, rafmagnsslys til Mannvirkjastofnunar og kalla til lögreglu ef um alvarlegt slys er að ræða. Upplýsa skal umsjónarmann verks strax um öll tilkynningarskyld slys.

Verktaki er ábyrgur fyrir öllum tækjum, vélum og verkfærum í hans eigu og skal sjá til þess að ástand þeirra uppfylli ákvæði í lögum og reglum. Ef verktaki fær lánað tæki hjá Orkuveitunni ber honum að ábyrgjast tækið eins og það væri hans eigið.

Verktaka er óheimill aðgangur að þeim svæðum sem ekki eru viðkomandi verkinu. Börnum er bannaður aðgangur að öllum vinnusvæðum.

Reykingar eru bannaðar í húsnæði Orkuveitunnar nema í sérstökum reykherbergjum.

Öll neysla áfengis og vímuefna er stranglega bönnuð.

Öllum þeim sem eru undir áhrifum áfengis eða vímuefna er óheimill aðgangur að húsnæði, bifreiðum og vinnusvæðum Orkuveitunnar.

Vinnusvæði skulu afmörkuð og óviðkomandi umferð um þau hindruð eins og kostur er. Þar sem unnið er í eða við umferð skal merkt í samræmi við reglur um merkingar vinnusvæða frá Vegagerð ríkisins, Reykjavíkurborg og Lögreglu (síðustu útg.).

3. Persónuhlífar

Verktaki skal sjá til þess að starfsmenn hans noti ávallt **öryggishjálms, öryggisskó og sýnileikafatnað** á verkstað. Því til viðbótar viðeigandi persónuhlífar eftir því sem við á:

- **Heyrnarhlífur.** Heyrnarhlífur skulu ávallt notaðar þar sem hávaði er mikill (sbr. kröfur Vinnueftirlits).
- **Vinnufatnaður.** Starfsmenn skulu klæðast fatnaði eða öryggisvestum sem uppfyllir sýnileikastaðla og í viðeigandi tilvikum, fatnaði sem hlífir starfsmanni við bruna og öðrum óhöppum.
- **Öndunargrímur.** Nota skal viðeigandi öndunargrímur við notkun leysiefna og annarra efna sem geta gefið frá sér hættulegar gufur.
- **Fallvarnir (fallvarnarbelti, líflínur og festipunktur.** Ávallt skal nota fallvarnarbúnað þar sem möguleg fallhæð er meiri en 4 metrar.
- **Öryggisgleraugu og andlitshlífur.** Nota skal öryggisgleraugu og andlitshlífur við vinnu þar sem hætta er á augnskaða eða þar sem vélar og tæki geta gefið frá sér efnisagnir og flísar.

4. Stjórnun farartækja

Stjórnendur farartækja og vinnuvéla skulu hafa til þess gilt ökuskríteini og/eða skríteini sem gefin eru út af Vinnueftirlitinu. **Farartæki og vinnuvélar skuli hafa gilt skoðunarskríteini.** Yrstrustu varúðar skal gætt við stjórnun farartækja. Verktaki ber ábyrgð á því að stjórn tæki og öryggisbúnaður farartækja sé í lagi og að farmur sé tryggilega festur.

Skilja skal við lyftara þannig að gafflar séu í lægstu stöðu. Farþegaflutningar með farartækjum eða vinnuvélum er bannaður nema sérstakt sæti sé ætlað fyrir farþega.

5. Skyndihjálp

Á verkstað skal vera til staðar starfsmaður sem sótt hefur námskeið í skyndihjálp og veit hvernig bregðast á við neyðartilfellum. Verktaki skal sjá til þess að viðeigandi búnaður til neyðarhjálpar sé til staðar, s.s. sjúkrakassi. Hringja skal í Neyðarlínuna í síma **112** ef upp kemur neyðartilvik eða slys. Í slíkum tilvikum skal eftirfarandi forgangsröð fylgt:

- ✓ Tryggja öryggi á vettvangi
- ✓ Veita neyðarhjálp
- ✓ Tilkynna atburðinn
- ✓ Veita almenna skyndihjálp

Þegar hringt er í Neyðarlínuna skal tala rólega og skýrt, gefa nákvæma staðsetningu, símanúmer og nafn, lýsa atvikinu, tilgreina fjölda slasaðra og ástand.

6. Eldvarnir

6.1 Geymsla á byggingarefni

Röð og regla skal vera á vinnustað. Brennanlegt efni skal ekki vera nær byggingum en 12 m. Ef um mikið magn er að ræða þarf fjarlægðin að vera meiri. Rusl og brennanlegt efni sem ekki er í notkun skal færa burt af vinnusvæðinu. Það efni sem þarf að vera á vinnusvæði vegna framkvæmdanna skal staðsetja svo að slökkvilið eigi greiðan aðgang um svæðið.

6.2 Eldfim efni og gös

Gæta skal yrstrustu varúðar við notkun og meðferð eldfimra vökva og gasa og skal notkun vera í samræmi við öryggisleiðbeiningar. Efnin skulu geymd á tryggum stað þegar þau eru ekki í notkun.

6.3 Lýsing á vinnustað

Sérstaklega skal hugað að staðsetningu ljósabúnaðar og þess gætt að hann valdi ekki ofhitnun og íkveikju. Þar sem mikið ryk, spónn o.s.frv. er til staðar skulu lampar vera með öryggisgleri þannig að pera sé ekki óvarin.

6.4 Umgengni og eftirlit með suðuvinnu

Fjærlægja skal allt brennanlegt efni þar sem suðuvinna fer fram. Verja skal brennanlega hluti sem ekki er hægt að fjærlægja. Ganga skal úr skugga um að ekki sé hætta á íkveikju eftir að suðu er lokið. Eftirlit með suðustað skal vera í eina klukkustund eftir að suðuvinnu lýkur.

Ástæða er til að meðhöndla gas- og súrefniskúta af fyllsta öryggi. Aukabirgðir skulu geymdar á öruggan hátt, fjarri verkstað.

6.5 Slökkvitæki

Slökkvitæki skal vera til staðar þar sem hættu er talin á bruna og skal aðgengi vera gott. Taka skal mið af tegund brennanlegs efnis við val á slökkvitæki. Æskilegt er slökkvitæki sé staðsett innan 25 metra frá verkstað.

7. Vinna við rafmagn

Ávallt skal sýna aðgát við vinnu nálægt spennuhafa hlutum eða hlutum sem möguleiki er á að hafi spennu. Öll vinna við rafbúnað skal vera á ábyrgð löggilts rafíðnaðarmanns. Rafmagnsverktakar skulu starfa samkvæmt löggiltu öryggisstjórnunarkerfi. Sérstaka varúð skal hafa við slitna og bilaða jarðstrengi, þar til fullvíst er að þeir séu spennulausir og jarðbundnir. Allar tengingar við rafveitu [...] Veitna skulu unnar í fullri samvinnu við Stjórnstöð. Nota skal straumhanska eftir því sem við á þegar hættu er á snertingu við spennuhafa hluti.

8. Vinna við heitt vatn

Sérstök aðgát skal höfð við vinnu í nágrenni heitavatnslagna og gufu. Verktakar skulu klæðast gúmmístígvélum og uppháum hönskum þar sem hættu er á bruna af heitu vatni. Ávallt skal ganga úr skugga um að heitt vatn hafi ekki safnast fyrir í botni brunna eða öðrum lægðum áður en vinna hefst. Beina skal heitu vatni ofan í niðurfall við uppdælingu úr brunnum. Óheimilt er að víkja af vettvangi ef heitt vatn rennur óvarið.

9. Hífangar

Stroffur, keðjur, kranavírar, lásar og kranar/búnaður sem notaðir eru til hífangar skulu vera gæðavottaðir og styrkur þeirra í samræmi við þyngd byrðarinnar sem á að hífa. Stroffur og keðjur skulu vera í fullkomnu lagi. Gæta skal vandlega að staðsetningu annarra starfsmanna þegar verið er að hífa. Byrði skal aldrei hífð yfir starfsmenn og stjórnandi hífangar skal staðsettur í öruggri fjarlægð. Hífangarbúnaður skal vera í fullkomnu lagi og ástandsskoðaður af Vinnueftirlitinu. Aldrei má skilja við hangandi byrðar í krana. Verktaki ber ábyrgð á því að jafnvægisfætur séu í lagi og að þeir séu notaðir á réttan máta, á réttu undirlagi.

10. Lokuð rými

Starfsmenn skulu alltaf vera tveir saman þegar unnið er í lokuðu rými. Nota skal súrefnismæli áður en farið er ofan í brunna eða önnur lokuð rými þar sem hættu er á súrefnisskortri.

11. Brennisteinsvetni (H₂S)

Brennisteinsvetni getur safnast fyrir í kjöllum og lægðum og valdið dauða ef styrkur þess er mikill. Það er einkum að finna á háhitasvæðum. Nota skal H₂S viðvörðunarmæla við vinnu við borholur og í borholukjöllum. Starfsmenn skulu alltaf vera tveir saman þegar hættu er á brennisteinsvetni og skal flóttatæki alltaf haft meðferðis. Verktakar skulu uppfærða starfsmenn sína um hættur af brennisteinsvetni og hvetja til árvekni.

12. Skurðgröftur

Flái skurða skal hafður með hliðsjón af dýpt skurðarins og aðstæðum hverju sinni. Þar sem ekki er mögulegt að hafa fláa skal nota stoðir, þéttriðið net eða annað sem varnar hrúni úr skurðarveggjum. Sömu ráðstafanir skulu hafðar við þegar grafið er nálægt umferðargötum, veggjum eða þar sem þungir hlutir hvíla á skurðarbakka. Jarðveg má ekki leggja innan metra frá skurðarbakka. Í skurðum sem eru yfir 1,5 m á dýpt skulu starfsmenn ávallt vera undir eftirliti annars starfsmanns. Ekki skal grafa í námunda við jarðstrengi án samráðs við umsjónarmann verks.

13. Varasöm efni

Verktakar skulu eiga og kynna sér öryggisleiðbeiningar varasamra efna fyrir notkun. Verklag og notkun persónuhlífa skal vera í samræmi við upplýsingar í leiðbeiningum. Verktaki skal fullvissa sig um að starfsmenn hans séu upplýstir um mögulega hættu af efnanotkun. Varasöm efni skulu geymd í lokuðum hirslum. Verktakar skulu upplýsa umsjónarmann verks um þau varasömu efni sem þeir hyggjast nota en leitast við að nota skaðminni efni þar sem þess er kostur.

Sérstakar varúðar skal gætt við vinnu með asbest og skulu þeir verktakar sem vinna slíka vinnu hafa sóttviðeigandi námskeið m.t.t. öryggi við verk.

14. Frágangur

Ganga skal snyrtilega frá framkvæmdasvæði í verklok og skilti eða hindranir fjarlægðar þannig að slys geti ekki hlotist af. Verktaki skal skila inn yfirliti um óhöpp, slys og hættutilvik til umsjónarmanns verks sem kemur því áfram til öryggisstjóra.

15. Vinna við ljósleiðara

Þegar unnið er við mælingu ljósleiðara skal tryggt að ljósbúnaður sé ekki í sambandi við þá lögn sem mæld er. Merkja skal þá lögn sem unnið er við.

Aldrei skal horfa beint inn í ljósleiðaraenda.

Gæta skal ýtrustu varúðar þegar unnið er við ljósleiðara þar sem örþunnur glerþráðurinn getur auðveldlega stungist undir húð og mögulega borist með blóðrás um líkamann.

Setja skal afklippur í þar til gerð ílát (lokað plastílát) og þeim fargað sem spilliefni.

Þegar vinnu við ljósleiðara á tengistað er lokið ber að ryksuga vinnusvæði vandlega.

Þegar unnið er við loftpressu skal tryggt að slöngur og tengi séu gerðar fyrir þann þrýsting sem unnið er við. Tryggt skal eins og kostur er að ekki komi sláttur á slöngu sem rofnar.

Aldrei má skilja ljósleiðaraenda eftir opinn. Loka skal boxum (tengibox, netaðgangstæki) þar sem ljósleiðari endar og merkja boxin vandlega. Ef skilja þarf við ótengdan enda af einhverjum ástæðum skal setja hlíf yfir endann.

16. Rýming svæða eða mannvirkja

Verktaki við vinnu í eða við mannvirki OR skal í upphafi verks kynna sér rýmingarleiðir og söfnunarsvæði viðkomandi mannvirkis eða svæðis.

Þegar gefið er merki um rýmingu vegna eldsvoða eða annarrar hættu hljóma brunabjöllur eða sírenur. Þá ber starfsmönnum verktaka að rýma viðkomandi mannvirki eða svæði tafarlaust. Eftir rýmingu skal öryggisfulltrúi verktaka hafa samband við viðkomandi umsjónarmann OR sem heimilar inngöngu í mannvirki og framhald vinnu.